

Näringsutskottets yttrande

1983/84:10 y

om fortsatt vattenkraftsutbyggnad (prop. 1983/84:160)

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:160 om fortsatt vattenkraftsutbyggnad (industriedepartementet) jämte motioner, såvitt avser näringsutskottets beredningsområde.

Till näringsutskottet har hänvisats ett antal motioner från allmänna motionstiden år 1984 som gäller vattenkraftsutbyggnaden. För att möjliggöra en mera samlad behandling av ämnet överlämnar näringsutskottet till bostadsutskottet – under förutsättning av bostadsutskottets medgivande – de nämnda motionerna. Näringsutskottet avger följande yttrande.

Propositionen

Förslag

I propositionen föreslås – efter föredragning av statsrådet Birgitta Dahl – såvitt här är i fråga att riksdagen (3) godkänner de riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad som föredragande statsrådet har förordat.

Huvudsakligt innehåll

I propositionen läggs fram förslag till en plan för utbyggnad av vattenkraften till 66 TWh/år. Planen är ett led i en strategi för att tillgodose det av riksdagen fastställda målet för vattenkraftens roll till år 1990, för att skapa sysselsättning och för att bevara kompetensen hos kraftföretagen och i den tillverkande industrin.

Förslagen ansluter i huvudsak till vad som har föreslagits av vattenkraftberedningen (I 1982:06). Den plan för utbyggnaden av vattenkraften som läggs fram omfattar 3,8 TWh/år och syftar till att den av riksdagen beslutade vattenkraftsproduktionen om 66 TWh/år skall uppnås under första hälften av 1990-talet.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts *med anledning av propositionen* och som behandlas här är

1983/84:2814 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan (1)

att riksdagen slår fast en plan för fortsatt vattenkraftsutbyggnad i enlighet med vad som anförs i motionen (delvis),

1983/84:2822 av Nils Åsling (c), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen hemställer att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att analysera vattenkraftsutbyggnadens roll för jämtländskt näringsliv och framlägga förslag till hur genom höjda regleringsavgifter länet skall tillföras ökade resurser,

1983/84:2823 av Bengt-Ola Rytting m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om samhällsägande av vattenkraften,

1983/84:2825 av Karin Söder m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. med avslag på proposition 1983/84:160, i denna del, godkänner de riktlinjer för den framtida vattenkraftsutbyggnaden som redovisats i motionen (delvis),

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stöd till investeringar i små vattenkraftverk m. m.,

1983/84:2826 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om

a) förutsättningar för utnyttjande av investeringsfonde[r],

b) redovisning till riksdagen beträffande vissa av vattenfallsverket aktualiserade utbyggnadsprojekt,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande fortsatt vattenkraftsutbyggnad under minst den närmaste tioårsperioden (delvis),

1983/84:2827 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) – med motivering i motion 1983/84:2813 – såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för vattenkraftens utbyggnad med ändringarna att projekten Lången, Hylströmmen och Hylsjön icke skall medtas i planen och att projekten Härkan och Edänge skall medtas i planen i enlighet med vad som i motionen anförts (delvis).

De motioner från allmänna motionstiden år 1984 som behandlas här – och med detta yttrande överlämnas till bostadsutskottet – är följande:

1983/84:696 av Iris Mårtensson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn för att öka samhällets inflytande och inkomster från vattenkraftsproduktion,

1983/84:855 av Lars-Åke Larsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om en snar utbyggnad av Vargöns kraftverk,

1983/84:904 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1983/84:902 – (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå som riksdagen tidigare uttalat sig för inte skall ske,

1983/84:1040 av Bertil Måbrink (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer att ta upp förhandlingar med AB Hälsingekraft i syfte att överföra Edeforsens kraftverk till statens vattenfallsverk,

1983/84:1369 av Ivar Franzén (c) och Arne Fransson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansiering och stöd för utbyggnad av små vattenkraftverk och vindkraftverk (delvis),

1983/84:2373 av Erik Olsson (m), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kommande behov av energi bör tillgodoses genom utbyggnad av vattenkraft och kärnkraft – Secure-reaktorer (delvis),

1983/84:2478 av Bertil Måbrink (vpk) och Jörn Svensson (vpk), såvitt gäller hemställan (3) att riksdagen hos regeringen begär ett program för upprustning av de i motionen angivna vattenkraftverken inom Gävleborgs län.

Motivering

I det följande återges vissa övergripande ståndpunkter i fråga om riktlinjer för vattenkraftsutbyggnaden i här aktuella motioner. Motionärernas argumentation i övriga frågor som behandlas i yttrandet redovisas i anslutning till utskottets behandling av resp. motionsyrkanden.

I motion 1983/84:2813 (m) anförts som motivering till yrkandena i motion 1983/84:2827 (m) att den av moderata samlingspartiet förordade minskade förbränningen av kol i konventionella anläggningar innebär att behovet av elkraft för främst uppvärmningsändamål ökar. Mot denna bakgrund är det, hävdar motionärerna, nödvändigt att vattenkraften byggs ut. De uttalar att folkomröstningen om kärnkraft har undanröjt möjligheten att slå vakt om åtskilliga mycket värdefulla älvsträckor. Den utbyggnad av vattenkraften som sker för att minska användningen av fossila bränslen får enligt motionärerna inte leda till att de fyra orörda huvudälvarna exploateras. De erinrar om att riksdagen i tidigare beslut har utgått ifrån att vattenkraftsproduktionen under 1990-talet kommer att uppgå till 66 TWh/år. Regeringen har i propositionen anslutit sig till den bedömning av behovet av vattenkraftsutbyggnad som moderata samlingspartiet gjorde i samband med vattenkraftberedningens arbete, hävdar motionärerna. De godtar regeringens förslag till riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad, dock med ändring av vissa angivna utbyggnadsprojekt.

I motion 1983/84:2825 (c) anges vissa utgångspunkter för centerpartiets syn på regeringens förslag om den fortsatta vattenkraftsutbyggnaden. Grundläggande för partiets energipolitik är sålunda hushållning med tillgängliga resurser. Detta innebär en strävan att inte använda mer högvärdig energi än vad varje situation kräver. Elkraft bör på sikt främst utnyttjas för ändamål där den har uppenbara fördelar jämfört med andra energislag.

Vattenkraften kommer enligt motionärerna att utgöra basen i vårt framtida elproduktionssystem och svara för huvuddelen av den producerade elenergin. Någon utbyggnad av de sista fyra utbyggda älvarna kan inte accepteras, säger motionärerna.

Målet att vattenkraften i början av 1990-talet skall svara för 66 TWh/år av elproduktionen bör enligt motionärerna ligga fast. Detta innebär, menar de, att ytterligare ca 2–2,5 TWh krävs i ökad produktionskapacitet för att målet skall kunna nås.

Det finns, heter det vidare, inte anledning att lägga fast en plan för vattenkraftsutbyggnad utöver det förslag som vattenkraftberedningen har lämnat. Regeringens begäran om godkännande av en plan som omfattar 3,8 TWh borde därför inte bifallas utan riktlinjerna för den framtida vattenkraftsutbyggnaden borde omfatta endast en plan om ca 3,0 TWh och utgå från vattenkraftberedningens förslag. Någon ytterligare studie och remissbehandling av tänkbara projekt i syfte att åstadkomma en ytterligare utbyggnadspotential om knappt 1 TWh borde inte komma i fråga.

Det anförs vidare att en så stor andel som möjligt av den tillkommande vattenkraftsproduktionen borde ske genom effektiviseringar och upprustning av befintliga kraftverk och byggande av minivattenkraftverk. Tillkommande vattenkraftsutbyggnad föreslås ske på ett mer miljövänligt sätt än tidigare.

Marginalen för ytterligare vattenkraftsutbyggnad utan oacceptabla skador har minskat, anförs det i motion 1983/84:2814 (fp). Motionärerna uttalar att energipolitiken måste utgå från att den storskaliga utbyggnaden av vattenkraft i stort sett är avslutad när den nu aktuella planen har genomförts. En utbyggnad i enlighet med vattenkraftberedningens plan, med en viss i motionen angiven modifiering, sägs vara tillräcklig för att det av riksdagen fastlagda målet för vattenkraftsutbyggnaden skall nås.

I motiveringen till yrkandet i motion 1983/84:904 (fp) anförs att riksdagen nu borde uttala att den tidigare beslutade utbyggnadsnivån skall utgöra det slutliga riktvärdet för den svenska vattenkraftsproduktionen och att detta skall uppnås huvudsakligen genom ombyggnader och effektiviseringar. Därmed skulle det också slås fast att elbehovet efter kärnkraftsavvecklingen får tillgodoses med hjälp av annan produktion förutom genom effektivare elanvändning.

I motion 1983/84:2826 (vpk) kritiserar regeringen för att ha frångått vattenkraftberedningens utbyggnadsplan och utökat denna.

Regeringens utbyggnadsförslag betecknas, med hänsyn även till de tilläggsuppdrag som tidigare har givits till 1981 års energikommitté, som ett svek mot alla de krafter som gemensamt har arbetat för att skapa en så bred politisk enighet som möjligt om vattenkraften, en enighet som kom till uttryck i kompromissen i vattenkraftberedningen.

Det finns nu, anför motionärerna, en risk för att en satsning på modernisering och ombyggnad av befintliga kraftstationer försvåras liksom effektutbyggnader för att få ut mera av vattenkraften. Även utbyggnaden av i stort sett okontroversiella projekt blir svårare att genomföra.

Vattenkraftberedningens förslag med vissa modifieringar anges som utgångspunkten för vänsterpartiet kommunisternas förslag om fortsatt vattenkraftsutbyggnad "under åtminstone den närmaste tioårsperioden". I motionen anges en plan som enligt motionärerna kan leda fram till att det av riksdagen uttalade målet om 66 TWh vattenkraft per år kan uppnås.

Näringsutskottet

Allmänna riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad

Riksdagen har sedan början av 1970-talet vid upprepade tillfällen fattat beslut om utbyggnad av vattenkraft och om restriktioner för denna utbyggnad. Detta har skett dels inom ramen för energipolitiken, dels som en del av den fysiska riksplaneringen. Här skall inledningsvis kortfattat nämnas några av dessa beslut.

År 1972 lade riksdagen fast vissa riktlinjer för hushållningen med landets mark- och vattenresurser (prop. 1972:111, CU 1972:35, rskr 1972:348). Detta beslut innebar att dittills utbyggda huvudälvar och källflöden i norra Sverige skulle bevaras opåverkade.

Enligt riksdagens energipolitiska beslut år 1975 (prop. 1975:30, NU 1975:30, rskr 1975:202, CU 1975:28, rskr 1975:203) skulle vattenkraften, i avvaktan på ett nytt ställningstagande år 1978, byggas ut med ytterligare ca 5 TWh så att en utbyggnadsnivå på 66 TWh/år skulle uppnås år 1985. Denna utbyggnad ansågs kunna ske utan att någon allvarlig konflikt med naturvårdsintressena skulle uppstå.

År 1977 fattade statsmakterna beslut om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vattendrag i norra Svealand och Norrland (prop. 1977/78:57, CU 1977/78:9, rskr 1977/78:100). Härvid gjordes ytterligare preciseringar om vilka vattendrag och älvsträckor som t. v. borde undantas från fortsatt vattenkraftsutbyggnad. Ytterligare undantag gjordes åren 1979 och 1980.

Vattenkraftsutbyggnaden behandlades också i samband med riksdagens energipolitiska beslut år 1981 (prop. 1980/81:90, NU 1980/81:60, rskr 1980/81:381, CU 1980/81:31, rskr 1980/81:277) utan att något förslag då förelades riksdagen. Föredragande statsrådet anförde att samtliga projekt som fordrades för att en produktionsnivå av 66 TWh/år skulle uppnås inte

skulle hinna fullföljas till år 1990. För detta år räknade han därför med en vattenkraftsproduktion på 65 TWh/år.

Civilutskottet (CU 1980/81:5 y) behandlade våren 1981 i ett yttrande till näringsutskottet bl. a. möjligheterna att uppnå målet för vattenkraftsproduktion samt prövningsförfarandet. Utskottet fann det tvivelaktigt om man utan ändrade riktlinjer i den fysiska riksplaneringen, ändrade tillåtlighetsregler i vattenlagen eller avsiktligt ändrade dispensregler skulle kunna nå upp till en total vattenkraftsproduktion om 66 TWh/år – och än mindre att vattenkraften år 1990 skulle kunna ge ett tillskott om 65 TWh/år.

Näringsutskottet (NU 1980/81:60 s. 94) fann inte anledning att ifrågasätta civilutskottets bedömning att med gällande regler vattenkraftsproduktionen år 1990 skulle komma att ligga något under 65 TWh. Detta tal borde enligt näringsutskottet ses som ett i viss mån osäkert resultat av beräkningar av tillgänglig vattenkraft och inte som en utgångspunkt för beslut om vilken vattenkraft som skall vara tillgänglig.

Med anledning av en motion behandlade riksdagen våren 1982 på nytt frågan om vattenkraftsutbyggnaden. Civilutskottet (CU 1981/82:33) anförde därvid att uppgifter om att det är möjligt att nå nära beräknad utbyggnad år 1990 inte kunde undanröja farhågorna för att utbyggnaden inte skulle komma att ske i önskad takt. Utskottet konstaterade att kompletterande förslag om vattenkraftsutbyggnaden borde läggas fram år 1983 för att konkreta åtgärder skulle kunna vidtas under 1980-talet. Utskottet ansåg därför att en utredning borde tillkallas för att lägga fram ett sådant förslag. Riksdagen beslöt att som sin mening ge regeringen till känna vad civilutskottet hade anfört (rskr 1981/82:338).

I uppdraget för den hösten 1982 av regeringen tillsatta vattenkraftberedningen (I 1982:06) ingick (dir. 1982:50) att studera olika möjligheter att åstadkomma 66 TWh vattenkraft per år och att belysa vattenkraftens möjliga roll i den svenska energiförsörjningen.

Vattenkraftberedningen föreslog i betänkandet (SOU 1983:49) Vattenkraft att ytterligare 2,5 TWh vattenkraft per år nu skulle byggas ut. Förslaget motiverades med att det tidigare nämnda 1975 års energipolitiska beslut förutsatte en utbyggnad med 5 TWh/år, av vilka hittills 2,5 TWh/år byggts ut eller lovgivits. Med hänsyn till att vid prövningen enligt vattenlagen m. m. vissa projekt kan bortfalla har beredningen bedömt att utbyggnadspotentialen i en plan bör vara något större än som svarar mot det beräknade tillskottet av vattenkraft. Beredningens förslag till plan omfattar därför ca 3,0 TWh/år efter att hänsyn har tagits till vissa projektmodifieringar (-0,1 TWh/år).

Vattenkraftsproduktionens omfattning beror av nederbörd som leder till tillrinning av vatten i vattendrag utbyggda med kraftverk. På grund av nederbördens variationer mellan skilda år anges vattenkraftens produktionsförmåga ofta som medelvärdet av tillrinningen under ett antal år. I vattenkraftberedningens betänkande, vid remissbehandlingen av detta och i

den nu aktuella propositionen diskuteras med utgångspunkt i olika tidsserier för beräkning av medelårsproduktionens storlek dels vilket tillskott till energiförsörjningen som vattenkraften f. n. ger, dels vilken utbyggnad som behövs för att nå 66 TWh/år.

Vattenkraftberedningen tog inte ställning i frågan om vilken tidsserie som skulle utnyttjas utan utgick i stället från att ett tillskott på 5 TWh/år hade bedömts erforderligt vid tidpunkten för riksdagens beslut om en framtida vattenkraftsproduktion om 66 TWh/år. Detta ledde beredningen till nys nämnda förslag.

Statens energiverk har på regeringens uppdrag ytterligare studerat frågan om medelårsproduktionens storlek. Verket anser att det inte finns någon grund för att nu gå ifrån vattenkraftberedningens förslag om ett tillskott på 2,5 TWh/år. Enligt energiverkets mening bör projekt om åtminstone 2,5 TWh/år förverkligas.

Vattenfallsverket och kraftindustrin i övrigt, som numera tillämpar tidsserien 1950–1980 i den långsiktiga planeringen, anser att det fordras ett tillskott på ungefär 3,6 TWh/år för att 66 TWh/år skall uppnås.

I den nu behandlade propositionen anför (s. 10) föredragande statsrådet att det nu är viktigt att en vattenkraftsutbyggnad i tillräcklig omfattning kan påbörjas för att tillföra landet viktig elproduktionskapacitet i den omfattning som statsmakterna tidigare har angivit. Förslagen till tänkbara utbyggnadsprojekt utgör ett led i arbetet med att uppnå den av riksdagen beslutade kapaciteten för elproduktion. De ger, uttalar föredraganden, arbete i regioner med hög arbetslöshet och bidrar till att bevara kompetens för vattenkraftsutbyggnad i kraftföretagen och i den tillverkande industrin.

Det betonas särskilt att vad riksdagen föreslås ta ställning till som en plan för utbyggnaden är en förhandsbedömning av hur olika utbyggnadsprojekt kommer att värderas vid en övergripande prövning. För att projekten skall komma till stånd krävs att fallrättsägarna bedömer dem vara ekonomiskt genomförbara och att de tillåts vid prövning enligt vattenlagen (1983:291).

I propositionen konstateras att det råder både osäkerhet och oenighet om hur stort tillskott som fordras för att en årsproduktion om 66 TWh/år skall uppnås. Föredragande statsrådet anför att det inte är möjligt att med någon större säkerhet uttala sig om den exakta storleken på det tillskott som krävs för att den av riksdagen beslutade nivån på 66 TWh/år skall kunna uppnås. Hon drar dock slutsatsen att en plan bör innehålla utbyggnadsprojekt av en sådan omfattning att det kan vara möjligt att uppnå ett större tillskott än 2,5 TWh/år om det skulle visa sig nödvändigt. Vidare krävs en marginal med hänsyn till de förändringar i förhållande till planen som blir resultatet av bl. a. företagens ställningstaganden till enskilda projekt och prövningen enligt vattenlagen.

Den osäkerhet som råder motiverar enligt regeringen att en plan skall omfatta utbyggnadsprojekt som kan leda till att ett tillskott på 3,5 TWh/år kan uppnås om detta visar sig nödvändigt för att vattenkraften skall kunna

bidra med 66 TWh/år i vår energibalans. Mot denna bakgrund föreslås en plan för vattenkraftens utbyggnad under den närmaste tioårsperioden som omfattar projekt om ca 3,8 TWh/år.

Planen innehåller två delar. Den ena delen består av projekt som namnges och redovisas i en förteckning. Dessa projekt motsvarar ett produktionstillskott om ca 3,0 TWh/år. Därav bedöms ca 0,1 TWh komma att falla bort genom bl. a. projektmodifieringar och föreskrivna minimitappningar. För att en plan med projekt som kan ge ett produktionstillskott på ca 3,8 TWh/år skall åstadkommas måste således förteckningen utökas med ytterligare ett antal projekt. Detta är den andra delen av planen. Denna del bör enligt regeringen bestå av projekt som tillsammans kan ge ett produktionstillskott om 0,9 TWh/år. Det framgår av propositionen att regeringen avser att, om riksdagen godkänner i propositionen angivna utgångspunkter för planen, låta genomföra en studie av möjliga projekt som skall kunna ge sammanlagt ca 0,9 TWh/år och utgöra den andra delen av planen. Förslag om detta sägs böra kunna redovisas för riksdagen i den proposition om energipolitiken som planeras till våren 1985.

Samtliga oppositionspartier framför synpunkter på planens omfattning. I motion 1983/84:2827 (m) begärs att riksdagen skall godkänna de i propositionen angivna riktlinjerna för vattenkraftsutbyggnaden, dock med ändring i några fall av förteckningen över projekt som skall ingå i planen. Motionärerna godtar sålunda den totala omfattning av planen som anges i propositionen. Motion 1983/84:2373 (m), som har väckts under allmänna motionstiden, innehåller i den del den behandlas här krav på att kommande behov av energi skall tillgodoses genom utbyggnad av bl. a. vattenkraft. Motionären motiverar sitt yrkande med att försurningsriskerna ökar och att en ökad vattenkraftsproduktion skulle kunna medföra att bl. a. torv kan undvikas som råvara för värme- och energiproduktion.

Centerpartiet begär i motion 1983/84:2825 att riksdagen med avslag på propositionen i motsvarande del skall godkänna i motionen angivna riktlinjer för den framtida vattenkraftsutbyggnaden. Riktlinjerna skulle omfatta en utbyggnadsplan om ca 3,0 TWh/år och utgå från vattenkraftberedningens förslag. Planen skulle ge ett produktionstillskott på 2–2,5 TWh/år.

I motion 1983/84:2814 (fp) begärs att riksdagen skall fastlägga en plan för fortsatt vattenkraftsutbyggnad i enlighet med vad som anförs i motionen. Det av riksdagen fastlagda målet för vattenkraftsutbyggnaden kan enligt motionärerna nås genom en utbyggnad i enlighet med vattenkraftberedningens förslag. Vissa modifieringar i planen anges dock. Folkpartiet framför vidare i motion 1983/84:904 önskemålet att riksdagen skall uttala att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå som riksdagen tidigare uttalat sig för inte skall ske.

Vattenkraftberedningens förslag utgör alltjämt utgångspunkten för en fortsatt vattenkraftsutbyggnad under åtminstone den närmaste tioårsperioden, anförs det i motion 1983/84:2826 (vpk). Motionärerna önskar att

riksdagen skall göra ett uttalande i enlighet härmed.

Näringsutskottet avgränsar i denna del sitt yttrande till att gälla de energipolitiska aspekterna på utbyggnadsplanen som helhet. Utskottet överlåter sålunda åt bostadsutskottet att närmare överväga planens innehåll i dess olika detaljer.

Mot bakgrund av vad som anförs i några av motionerna vill näringsutskottet särskilt betona att vad regeringens förslag nu gäller är en plan för vattenkraftens utbyggnad under den närmaste tioårsperioden. Syftet är att planen skall leda fram till en utbyggnad av vattenkraften till det av riksdagen uttalade målet 66 TWh/år.

Underlag för beslut om Sveriges energiförsörjning på lång sikt utarbetas av 1981 års energikommitté (I 1981:08). Kommittén skall (dir. 1981:62) bl. a. analysera vilken roll olika energikällor kan få i det framtida energisystemet. Vidare skall kommittén utreda och föreslå en plan för kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. När det gäller vattenkraften skall kommittén i sina överväganden utgå från de av riksdagen beslutade riktlinjerna i den fysiska riksplaneringen. I tilläggsdirektiv (dir. 1983:65) har emellertid kommittén getts i uppdrag att även redovisa innebörden av alternativ där vattenkraftsutbyggnaden ingår utöver vad som förutsätts enligt 1977 års beslut om riktlinjer för den fysiska riksplaneringen. Kommittén skall däremot inte lämna konkreta förslag till sådana utbyggnader. Den skall under innevarande år redovisa resultaten av sitt arbete. Riksdagen torde alltså ganska snart få tillfälle att återkomma till frågor om landets energiförsörjning på längre sikt.

Näringsutskottet hälsar med tillfredsställelse att riksdagen nu får ta ställning till konkreta förslag ämnade att leda fram till en vattenkraftsproduktion i enlighet med statsmakternas tidigare uttalade mål. En väl avvägd utbyggnad av vattenkraften ger viktiga tillskott till energiförsörjningen utan alltför allvarliga störningar på den fysiska miljön. En sådan utbyggnad ger också arbete, bl. a. i regioner med hög arbetslöshet. Vidare bidrar den till att bevara kompetensen för vattenkraftsutbyggnad i kraftföretagen och i den industri som tillverkar utrustning för kraftverken.

Näringsutskottet anser det vara av stor vikt att befintlig kompetens och sysselsättning på detta sätt kan upprätthållas.

Som framgår av den tidigare redogörelsen föreligger en betydande osäkerhet och oenighet om hur stort tillskott av vattenkraft som fordras för att en årsproduktion om 66 TWh/år som riksdagen har uttalat sig för skall uppnås. Det kan, såsom framhålls i propositionen, komma att visa sig att ett tillskott utöver de 2,5 TWh/år som vattenkraftberedningen har haft som utgångspunkt för sina förslag blir erforderligt för att det angivna målet skall nås. Vidare krävs det en viss marginal, eftersom företagens ställningstaganden kan leda till att vissa i planen upptagna projekt inte kommer att förverkligas. Näringsutskottet finner därför regeringens förslag, enligt vilket planen skall omfatta totalt 3,8 TWh/år, vara väl avvägt. Regeringen bör

sålledes återkomma till riksdagen med en andra del av planen, omfattande ca 0,9 TWh/år. Näringsutskottet tillstyrker regeringens förslag såvitt gäller planens omfattning och avstyrker de här aktuella motionerna i den mån de gäller en lägre total nivå för den möjliga vattenkraftsutbyggnaden.

En utbyggnad av vattenkraften i enlighet med vad som här har angivits ligger väl i linje med önskemål i motion 1983/84:2373 (m). Denna motion bör enligt utskottets uppfattning i nu behandlad del inte föranleda någon åtgärd av riksdagen. Mot bakgrund av det pågående arbetet i 1981 års energikommitté anser utskottet inte heller att riksdagen bör göra något uttalande på grundval av vad som begärs i motion 1983/84:904 (fp).

Minikraftverk

För investeringar i s. k. minikraftverk lämnas statligt bidrag med 15 % av utbyggnadskostnaden. Stödet avser kraftverk med en effekt mellan 100 kW och 1 500 kW och utgår för anläggningar som beställs under år 1984 (prop. 1983/84:62, NU 1983/84:9, rskr 1983/84:124). Regeringen har hösten 1983 gett statens energiverk i uppdrag att utreda vissa frågor om möjligheterna att bygga ut minikraftverk. I propositionen (s. 17) anförs att möjligheterna för en sådan utbyggnad säkrare borde kunna bedömas när verkets utredning föreligger. Vidare framhålls att minikraftverken, även om deras bidrag till energiförsörjningen är marginellt, kan medföra betydande sysselsättnings-tillskott. För den tillverkande industrin borde vidare en utbyggnad av minikraftverk tillföra kompetens som även skulle kunna komma till användning på exportmarknaden.

I motion 1983/84:2825 (c) begärs att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om stöd till investeringar i små vattenkraftverk. Enligt motionärerna bör stöd efter särskild prövning kunna utgå även till anläggningar med en effekt som understiger 100 kW. Vidare krävs förbättrade finansieringsvillkor vid investeringar i små vattenkraftverk. Motion 1983/84:1369 (c) från allmänna motionstiden innehåller krav av liknande innebörd.

Det uppdrag som statens energiverk har fått att utreda frågorna om minikraftverk gäller bl. a. en systematisering av befintligt inventeringsmaterial på området i kombination med en grundlig genomgång av finansierings-, prissättnings- och ersättningsfrågor samt organisatoriska frågor. Energiverket skall överväga och föreslå åtgärder – inom ramen för de resurser som anvisas inom gällande stödsystem – i syfte att stimulera tillkomsten av nya minikraftverk och förhindra att äldre minikraftverk avvecklas utan att ersättas av nya anläggningar. Uppdraget i denna del skall redovisas senast den 1 oktober 1984.

Näringsutskottet vill betona att byggande av minikraftverk har betydelse bl. a. för den tillverkande industrin och för sysselsättningen. Kunskaper och referensanläggningar på detta område kan komma till användning på

exportmarknaden. Minikraftverken ger också ett visst bidrag till energiförsörjningen. Med hänsyn till det uppdrag som statens energiverk har att utreda bl. a finansieringsfrågorna när det gäller minikraftverk liksom att lämna förslag till åtgärder för att stimulera tillkomsten av nya anläggningar finner utskottet inte anledning för riksdagen att göra någon särskild meningsyttring med anledning av här behandlade delar av motionerna 1983/84:2825 (c) och 1983/84:1369 (c). Dessa avstyrks således i ifrågavarande del.

Upprustning och ombyggnad

Det framgår av propositionen (s. 32) att regeringen finner det angeläget att åtgärder vidtas för att få till stånd upprustning och ombyggnad av äldre vattenkraftverk. Härvid borde, anför föredragande statsrådet, bl. a. klarläggas vilka projekt som kan tidigareläggas och vilka ekonomiska incitament som kan behövas för att en tidigareläggning skall komma till stånd. Föredraganden avser att ta initiativ till överläggningar i dessa frågor. Vidare anför i propositionen att regeringen avser att återkomma till frågan om man genom förändringar i skattesystemet borde stimulera tidigareläggning av reinvesteringar.

Regeringen har enligt 4 § lagen (1979:609) om allmän investeringsfond rätt att besluta att allmän investeringsfond skall eller får tas i anspråk för ändamål som avses i 5 § samma lag. Vidare kan regeringen besluta att belopp som framdeles avsätts till allmän investeringsfond får tas i anspråk. Beslut som nu sagts får avse endast den tid och skall förses med de villkor i övrigt som läget på arbetsmarknaden eller andra förhållanden motiverar. Regeringen har sålunda rätt att medge att investeringsfond tas i anspråk under längre tid än den som kan medges av statens industriverk enligt förordningen (1980:846) om frisläpp av investeringsfonder. I propositionen anför (s. 33) att investeringsfonder normalt bör kunna få utnyttjas för ny- eller reinvesteringar i vattenkraftverk t. o. m. år 1990.

I motion 1983/84:2826 (vpk) begärs ett uttalande av riksdagen om förutsättningarna för utnyttjande av investeringsfonder. Motionärerna motsätter sig förslaget att investeringsfonder normalt skall få utnyttjas för ny- eller reinvesteringar i vattenkraft t. o. m. år 1990. De accepterar dock att investeringsfonder får användas för reinvesteringsprojekt där kostnaden överstiger 3 kr. per nyvunnen kilowattimme.

Näringsutskottet finner det angeläget att en från samhälleliga utgångspunkter tillräcklig utbyggnad av och reinvesteringsverksamhet i vattenkraftverk kan äga rum under 1980-talet. Med hänsyn härtill är enligt näringsutskottets mening regeringens avsikt att låta investeringsfonder normalt kunna få utnyttjas för detta ändamål t. o. m. år 1990 väl motiverad. Som framhålls i propositionen ankommer det på regeringen att besluta i denna fråga. Några åtgärder från riksdagens sida är således inte påkallade. Näringsutskottet

avstyrker här aktuell del av motion 1983/84:2826 (vpk).

Ytterligare ett motionsyrkande gäller upprustning av vattenkraftverk. Det finns i motion 1983/84:2478 (vpk), som härrör från allmänna motionstiden. Där begärs ett program för upprustning av i motionen angivna vattenkraftverk i Gävleborgs län. En effektivisering av dessa vattenkraftverk skulle, anför det, ge ett elproduktionstillskott på 160 GWh/år och ett sysselsättningstillskott på ca 700 direkta årsverken.

Näringsutskottet utgår från att de av regeringen aviserade överläggningarna, syftande till att klarlägga bl. a. vilka upprustnings- och ombyggnadsprojekt som kan komma att tidigareläggas, även omfattar projekt i Gävleborgs län.

Även de tidigare nämnda generellt verkande åtgärderna för att stimulera reinvesteringar kommer givetvis detta län till godo. Syftet med det här behandlade yrkandet torde alltså till väsentlig del vara tillgodosett utan något uttalande av riksdagen i ämnet. Motion 1983/84:2478 (vpk) avstyrks i här aktuell del.

Beslutsprocessen rörande vissa projekt

Statens vattenfallsverk har f. n. befogenhet att inom ramen för anvisade medel besluta om utbyggnad av små vattenkraftverk om högst 1,5 MW. Enligt nu gällande praxis har i budgetpropositionen ärenden rörande utbyggnad av små vattenkraftverk om högst 1,5 MW effekt redovisats på samma sätt som övriga kompletteringar (jfr prop. 1978/79:115 bil. 1 s. 322). Ärenden om utbyggnad av vattenkraftverk med en effekt större än 1,5 MW har särredovisats för riksdagen innan vattenfallsverket medgivits att ta investeringsmedel i anspråk.

I propositionen anförts (s. 33) att det är väsentligt att möjligheterna att anpassa utbyggnaderna till den aktuella sysselsättningssituationen ökar och att en användbar projektreserv byggs upp på kort tid. Om beslutsprocessen i fråga om utbyggnad av relativt små vattenkraftverk kan avkortas skulle, sågs det vidare, regeringens flexibilitet i samband med beslut om konjunkturstimulerande åtgärder öka. Den praxis som nyss har nämnts föreslås bli ändrad så att i fortsättningen endast utbyggnadsprojekt om minst 8 MW effekt skall särredovisas för riksdagen, innan vattenfallsverket av regeringen medges rätt att ta investeringsmedel i anspråk.

Detta förslag motsätter sig vänsterpartiet kommunisterna i motion 1983/84:2826. Motionärerna påyrkar att riksdagen skall behålla sitt direkta inflytande över vattenfallsverkets investeringar i vattenkraft enligt nuvarande praxis.

Näringsutskottet menar att den föreslagna ändringen i beslutsprocessen i det här aktuella avseendet är befogad och bör kunna leda till ökad effektivitet. Följaktligen tillstyrker näringsutskottet regeringens förslag och avstyrker motion 1983/84:2826 (vpk) i den del som här är aktuell.

Samhällsinflytande

Vid folkomröstningen om kärnkraft år 1980 upptogs bl. a. följande på valsedeln för linje 2:

Samhället skall ha ett huvudansvar för produktionen och distributionen av elektrisk kraft. Kärnkraftverk och andra framtida anläggningar för produktion av elektrisk kraft av betydelse skall ägas av stat och kommun.

I tre motioner åberopas denna omständighet. Riksdagen föreslås i motion 1983/84:2823 (s) göra ett uttalande om samhällsägande av vattenkraften. Motionärerna anför att ekonomiska stimulanser av de "mycket lönsamma kraftbolagen" skulle av allmänheten upplevas som stötande. Det är motionärernas uppfattning att ett ökat samhällsägande skulle innebära dels att allmänheten skulle visa större förståelse för de föreslagna vattenkraftsprojekten, dels att planeringens genomförande skulle säkerställas. Det finns därför, menar de, anledning för regeringen att överväga åtgärder för att öka samhällsägandet av vattenkraften, i enlighet med kärnkraftsomröstningens linje 2.

I motion 1983/84:696 (s) begärs med hänvisning till vad linje 2 krävde i folkomröstningen en översyn syftande till att samhällets inflytande över och inkomster från vattenkraftsproduktion skall öka. Den tredje motionen, 1983/84:1040 (vpk), innehåller krav på samhällets övertagande av ett speciellt företag. Det begärs där att regeringen skall anmodas att ta upp förhandlingar med AB Hälsingekraft i syfte att Edeforsens kraftverk skall överföras till statens vattenfallsverk. Motionären finner det sannolikt att vattenfallsverket efter ett sådant övertagande skulle satsa på en effektivisering av Edeforsen. Ett dylikt ägarbyte överensstämmer också, anför motionären, med de löften som linje 2 gav inför folkomröstningen om kärnkraft.

Statens vattenfallsverk beräknas under föregående budgetår ha svarat för ungefär hälften av landets elenergiförsörjning. Vattenfallsverket räknar i sin anslagsframställning för budgetåret 1984/85 med att marknadsandelen till år 1990 skall öka med omkring en procentenhet, bl. a. genom kraftköp och genom en minskad andel elproduktion hos verkets kunder. År 1982 förvärvade statens vattenfallsverk Gränges AB:s kraftrörelse, varvid verkets marknadsandel ökade med 0,7 procentenheter (prop. 1981/82:25, NU 1981/82:13, rskr 1981/82:82).

En annan större producent av elkraft med ett dominerande samhällligt ägarinflytande är Sydkraft AB. I detta bolag svarar kommuner i södra Sverige för drygt 60 % av röstetalet. Sydkraft producerar ca 15 % av landets elenergi.

Näringsutskottet har tagit del av vissa uppgifter från statistiska centralbyråns årliga elstatistik. Denna statistik, som visar bruttoproduktionen av elektrisk kraft fördelad på producenter av olika juridisk form – aktiebolag, staten, kommuner och landsting samt övriga –, ger inte någon entydig bild av

hur samhällsinflytandet över denna produktion har förändrats de senaste åren. Detta förklaras av att till gruppen aktiebolag även räknas statliga och kommunala aktiebolag.

På eldistributionsområdet har kommunerna ett dominerande inflytande. I en undersökning år 1980 beräknade statens industriverk (SIND PM 1980:9) att kommunernas och vattenfallsverkets samlade andel av landets eldistribution till lågspänningsabonnenter uppgick till nära 80 %, varav kommunerna svarade för merparten.

Näringsutskottet konstaterar att statens vattenfallsverk nu svarar för omkring hälften av elkraftsproduktionen. Tillsammans med kommuner och landsting har därigenom staten ett dominerande inflytande över produktionen liksom över distributionen av elektrisk kraft. Detta förhållande är helt i överensstämmelse med vad linje 2 förordade i folkomröstningen om kärnkraft. Näringsutskottet förutsätter att regeringen verkar för en fortsatt utveckling i överensstämmelse med vad linje 2 föreslog i detta ämne. Det finns emellertid här anledning att peka på att budgetläget f. n. kan utgöra ett hinder för större samhälleliga förvärv. Näringsutskottet anser inte att riksdagen nu har anledning att göra något uttalande med anledning av de här behandlade motionerna. Dessa avstyrks följaktligen.

Utredning

I motion 1983/84:2822 (c) påyrkas att riksdagen skall hemställa att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att analysera vattenkraftsutbyggnadens roll för jämtländskt näringsliv och framlägga förslag till hur länet skall kunna tillföras ökade resurser genom höjda regleringsavgifter.

Näringsutskottet anser inte att riksdagen skall föreslå en sådan utredning om jämtländskt näringsliv och vattenkraftsutbyggnad som motionären förordar. Det är närmast en uppgift för ifrågavarande länsstyrelse och kommuner att om så bedöms erforderligt ta initiativ till sådant utredningsarbete. När det gäller önskemålet om att länet genom avgifter skall kunna tillföras ökade resurser vill utskottet hänvisa till att riksdagen flera gånger har avslagit motionsyrkanden om särskilda förmåner av denna art för de nordligaste länen (senast NU 1982/83:33 s. 56). Näringsutskottet har i dessa sammanhang pekat på att eltarifferna är lägre i Norrland än i övriga delar av landet liksom också energiskatten. Högspänningstarifferna är sålunda ca 20 % lägre i Norrbotten och 10 % lägre i mellersta Norrland jämfört med motsvarande tariffer i mellersta Sverige. Också lågspänningstarifferna är lägre i Norrland än i övriga delar av landet. För elkraft utgör skattesatsen f. n. 5,2 öre/kWh. För elförbrukningen i vissa Norrlandskommuner är skattesatsen 4,2 öre/kWh. Härutöver vill näringsutskottet erinra om att den nya vattenlagen (1983:291) innehåller vissa bestämmelser om att tillstånd att utföra ett vattenföretag kan förenas med skyldighet för företagaren att utge avgifter av olika slag, exempelvis s. k. bygdeavgifter. Avgiftsmedlen används

bl. a. för att tillgodose allmänna önskemål i den bygd som berörs av företaget. Till skillnad mot tidigare gällande regleringsavgifter är bygdeavgiftens storlek knuten till förändringen av basbeloppet. Den ändras sålunda i takt med förändringar i penningvärdet. Riksdagens beslut om övergångsregler för äldre avgifter innebär vidare en anpassning till den aktuella prisutvecklingen (prop. 1981/82:130 och 1982/83:26, JoU 1982/83:30, rskr 1982/83:274). Motion 1983/84:2822 (c) i ifrågavarande del avstyrks sålunda av näringsutskottet.

Övrigt

Till sist i detta yttrande tar näringsutskottet upp ännu en motion från allmänna motionstiden, nämligen 1983/84:855 (s). Där framförs önskemål om ett uttalande av riksdagen om en snar utbyggnad av Vargöns kraftverk.

Det nämnda kraftverket ligger i Vänersborgs kommun och ägs av statens vattenfallsverk. Produktionen uppgår till ca 115 GWh per år. Den föreslagna utbyggnaden – med ytterligare ett aggregat – skulle öka årsproduktionen med ca 23 GWh till en utbyggnadskostnad av ca 5,6 kr. per kWh och år. Projektet Vargön G 3 omfattas av vattenkraftberedningens plan. Beredningen anför följande härom:

Kostnaden är hög. Det direkta produktionstillskottet är helt otillräckligt för att motivera ett genomförande. Befintlig station har dock hög ålder. Med ett nytt aggregat kan produktionsförlusterna i samband med haverier eller ombyggnader av befintliga aggregat reduceras. Därför kan ett genomförande inte uteslutas.

I regeringens plan för utbyggnad av vattenkraften har projektet Vargön G 3 på grund av de höga kostnaderna inte tagits med.

Näringsutskottet har erfarit att vattenfallsverket f. n. utreder de ekonomiska förutsättningarna för ett genomförande av projektet. Detta finns f. n. i verkets projektreserv. Ett ställningstagande från verkets sida torde kunna föreligga inför färdigställandet av dess anslagsframställning för budgetåret 1985/86.

Näringsutskottet har noterat att de direkta kostnaderna för ett förverkligande av projektet är jämförelsevis höga. Samtidigt finns, såsom vattenkraftberedningen har påpekat, positiva värden, både av ekonomisk och annan art, vilka bör medräknas vid ett ställningstagande till projektet. Näringsutskottet utgår från att de här nämnda förhållandena noggrant analyseras i det utredningsarbete som nu pågår inom vattenfallsverket. Något uttalande av riksdagen med anledning av motion 1983/84:855 (s) vill näringsutskottet inte föreslå. Motionen avstyrks således.

Stockholm den 3 maj 1984

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Lilly Hansson (s), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Karl-Erik Häll (s), Per-Richard Molén (m), Sivert Andersson (s), Ivar Franzén (c), Bo Finnkvist (s), Sylvia Pettersson (s), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk).

Avvikande meningar

1. Allmänna riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad

Tage Sundkvist (c), Ivar Franzén (c), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Allmänna riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad – som börjar med "Näringsutskottet hälsar" och slutar med "möjliga vattenkraftsutbyggnaden" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets uppfattning föreligger, vilket också framhålls i motioner från centerpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna, goda förutsättningar för att en vattenkraftsproduktion i enlighet med statsmakternas tidigare uttalade mål skall kunna uppnås utifrån en utbyggnadsplan på 3 TWh/år såsom vattenkraftberedningen i stor enighet har föreslagit. En sådan utbyggnad ger ett värdefullt bidrag till landets energiförsörjning. Näringsutskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen på så lösa grunder som de i propositionen nämnda frångår utredningsförslaget och avsevärt utökar utbyggnadsplanerna. Det finns inte anledning för regeringen att låta utarbeta någon ytterligare plan om 0,9 TWh/år såsom aviseras i den i propositionen omnämnda andra etappen. Denna etapp bör inte genomföras. Det är enligt näringsutskottets mening väsentligt att en så stor del som möjligt av den tillkommande vattenkraftsproduktionen kan ske genom effektiviseringar, upprustning av befintliga kraftverk och byggande av minikraftverk. I detta sammanhang finns också anledning att understryka att tillkommande vattenkraftsutbyggnad skall ske på ett mer miljövänligt sätt än tidigare. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av den här angivna innebörden. Näringsutskottet avstyrker sålunda propositionen i nu behandlad del.

2. Minikraftverk

Tage Sundkvist (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Minikraftverk – som börjar med "Näringsutskottet vill" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

En successiv utbyggnad av små kraftverk minskar sårbarheten i vårt eldistributionssystem, underlättar avvecklingen av kärnkraften, skapar samsättning, främjar teknisk utveckling och ger värdefulla drifterfarenheter.

För att den utbyggnad som är motiverad skall komma till stånd krävs det rimliga finansieringsvillkor för de små vattenkraftverken. Det måste finnas

tillgång till lån med en löptid lika lång som kraftverkens normala livslängd och med en förmånlig ränta. Lånen bör vara annuitetslån och det bör dessutom finnas möjlighet att under de första åren delvis lägga räntan till låneskulden. Vidare bör övervägas om inte vissa bidrag skall finnas för normala projekterings- och tillståndskostnader. I fråga om bidrag till byggande av minikraftverk bör f. ö. inom ramen för nu tillgängliga resurser stöd kunna, efter särskild prövning, utgå även till anläggningar med en effekt som understiger 100 kW. Förslag med den här angivna inriktningen bör utarbetas av regeringen och presenteras inför kommande energipolitiska beslut.

Näringsutskottet tillstyrker sålunda ifrågavarande delar av motionerna 1983/84:2825 (c) och 1983/84:1369 (c).

3. Upprustning och ombyggnad

Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Upprustning och ombyggnad – som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1983/84:2826 (vpk) bör utnyttjande av investeringsfonder för ny- eller återinvesteringar i vattenkraftverk inte medges generell. Några övertygande skäl för att så skulle ske har inte angetts av regeringen. För reinvesteringsprojekt där kostnaden för varje ytterligare tillkommen kilowattimme överstiger 3 kr. bör dock investeringsfonder få utnyttjas. Näringsutskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd.

Ytterligare ett --- (=utskottet) --- direkta årsverken.

Näringsutskottet vill såsom görs i motion 1983/84:2478 (vpk) understryka att det i Gävleborgs län finns ett betydande antal större och mindre vattenkraftverk och att flera av dessa är i behov av effektivisering och modernisering. Sådana åtgärder skulle ge ett ökat elproduktionstillskott och dessutom ett stort antal arbetstillfällen. Regeringen bör med utgångspunkt i det förslag som lämnas i motionen låta utarbeta ett program för upprustning av vattenkraftverk i Gävleborgs län. Näringsutskottet tillstyrker det här behandlade motionsyrkandet.

4. Beslutsprocessen rörande vissa projekt

Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Beslutsprocessen rörande vissa projekt – som börjar med "Näringsutskottet menar" och slutar med "är aktuell" bort ha följande lydelse:

Riksdagen bör inte fråntas en betydande del av sitt inflytande över vattenfallsverkets investeringar i vattenkraft såsom regeringen nu förordar efter förslag av vattenfallsverket. Någon förändring i nu gällande praxis i det här aktuella avseendet bör således inte genomföras. Näringsutskottet

tillstyrker motion 1983/84:2826 (vpk) i denna del och avstyrker propositionen i motsvarande del.

5. Samhällsinflytande

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per-Richard Molén (m) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Samhällsinflytande – som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser inte att riksdagen skall göra något uttalande till förmån för ytterligare samhälleligt övertagande av kapacitet för produktion och distribution av elektrisk kraft. Det finns tvärtom anledning att betona betydelsen av ett privat ägande av elproduktionsanläggningar som motvikt till det redan nu betydande statliga och kommunala inflytandet. Näringsutskottet avstyrker alltså de här aktuella motionsyrkandena.

6. Samhällsinflytande

Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Samhällsinflytande – som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser att det i de nu aktuella *motionerna* har anförts övertygande skäl för ett ökat samhälleligt inflytande över vattenkraftsproduktionen. Regeringen bör aktivt verka för en utveckling i denna riktning. Det finns anledning erinra om att det nuvarande regeringspartiet i folkomröstningen om kärnkraft har ställt sig bakom krav av den innebörden och förordat att kärnkraftverk och andra framtida anläggningar för produktion av elektrisk kraft skall ägas av stat och kommun. Ett steg i den här angivna riktningen är att regeringen snarast tar upp förhandlingar med AB Hälsingekraft i syfte att Edeforsens kraftverk skall överföras till statens vattenfallsverk. Riksdagen bör hos regeringen hemställa om att sådana förhandlingar upptas och i övrigt göra ett uttalande till regeringen i enlighet med vad näringsutskottet här har anfört.

7. Utredning

Tage Sundkvist (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Utredning – som börjar med "Näringsutskottet anser" och slutar med "av näringsutskottet" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1983/84:2822 (c) bör frågor rörande den långsiktiga nyttan av vattenkraftens utbyggnad allsidigt utredas. Härvid bör klarläggas

vilka konsekvenser vattenkraftsutbyggnaderna på längre sikt får för näringsliv och boendemiljö. Särskilt bör studeras hur nyttan av vattenkraften skall kunna komma de lokala intressenterna till godo, exempelvis genom regleringsavgifter.

Utredningen bör omfatta hela Norrland. Jämtlands län har därvid i vissa avseenden ett särskilt intresse, eftersom vattenkraftsutbyggnaden har börjat tidigt i detta län och exploateringsgraden i länet är hög.

